

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. oktobra 1897.

Politiški oddelek.

Eksposé finančnega ministra.

V seji poslanske zbornice dne 1. oktobra je finančni minister Bilinski predložil državni proračun za leto 1898 ter obširno in vsestransko utemeljeval vse točke in pojasnjeval svoje namene za bodočnost.

Proračun je jako poučen. Kdor ga pregleda, mora kar ostrmeti, kako mogočno so narasli državni izdatki tekom zadnjih trideset let. Danes potrebuje Cislitvanska sama še jedenkrat toliko, kakor je pred l. 1867. potrebovala cela monarhija za vse svoje potrebščine. Vzlic temu je finančno stanje sijajnejše, kakor je bilo kdaj. To gotovo ni zasluga tiste „državoohranjujoče stranke“, katera se imenuje tudi nemško-liberalno in katera je državno gospodarstvo dvakrat tako zavozila, da sta morala sinova inferijornih narodov državni voz izpeljati iz blata, v katerem je bil obtičal za časa nemskoliberalnih vlad in za časa koalicije nesrečnega spomina.

Skupni proračun potrebščine za l. 1898 znaša 715,920.827 gld. brez investicijske potrebščine. V primeri s proračunom za leto 1897 v znesku 690,122,258 gld., se je torej zvišal za 25,798.569 gld. V isti meri so se zvišali dohodki, ki se proračunavajo na 719,900.282 gld. in so v primeri z dohodki, proračunjenimi za tekoče leto v znesku 690,132.696 gld., višji za 29,767.586 gld. Torej znaša v proračunu za prihodnje leto prebitek 3,869.017 gld.

Potrebščina: (izpostavk za l. 1897., navedenih v oklepih, je razvidno, kako se 50 preminile dotične postavke) Najvišji dvor 4,650.000 gld. Kabinetna pisarna cesarjeva 76.864 gld. Državni zbor, in sicer gospodarska zbornica 50.155 gld. (42.713 gld.), poslanska zbornica 972.505 gld. (968.312 gld.), delegacija 21.620 gld. (15.820 gld.), kontrolna komisija drž. dolgov 11.755 gld., parlamentna zgradba 100.000 gld., skupaj torej 1,306.262 gld. (1,340.874 gld.); Državno sodišče 23.300 gld. (22.725 gld.); —

Ministerski svet 1,330 021 gld. (1,317.017 gld.), in sicer ministersko predsedstvo 189.733 gld., dispozicijski zaklad 100.000 gld., stroški uradnih časnikov 660.800 gld. (677.100 gld.), brzojavna in korespondenčna pisarna 145.000 gld. (142 000 gld.), upravno sodišče 234.488 gld. (210.604 gld.) Prispevek k skupnim stroškom 122,656.440 gl. (119,132.680 gld.) — Notranje ministerstvo 26,623.441 gld. (24,510.875 gld.) V tej svoti je vračunjenih kot četrti obrok 65 000 gld. za popravo državne ceste in železni most čez Krko pri Novem Mestu in 30.000 gld. za popravo državne ceste pri Čatežu ob Savi, za uravnavo Save 76,300 gld. — Ministerstvo za dež. brambo 24,072.681 gld. (23,094 170 gld.) — Naučno ministerstvo 29,177.140 gld. (27,920.665 gld.) Pri tem poglavju se mej drugim proračunava za popravo cerkve v Dvoru pri Polh. Gradcu kot prvi obrok 3000 gld., potrebščina verskega zaklada za Kranjsko 194.700 gld. (195.700 gld.), poprave in prezidave na Kranjskem 16.815 gld. (2.792 gld.), za popravo župne cerkve v Moravčah kot prvi ohrok 1.520 gld., za popravo zidu pri botaničnem vrtu drž. gimnazije ljubljanske 1.600 gld., za učila in opravo drž. gimnazije v Kranju 800 gld., strokovni šoli v Ljubljani v pokritje zastankov 250 gld. — Finančno ministerstvo 112.651.806 gld. (103,846 677 gld.) — Trgovinsko ministerstvo 49,445.049 gld. (47,326.304 gld.) — Železnično ministerstvo 96,525.500 gld. (93,974.710 gld.) — Poljedelsko ministerstvo 11,967.406 gld. (11,521.676 gld.) Ta svota obseza znesek 1,640.000 gld. (1,463.000 gld.) v podporo deželne kulture, prispevek 750.000 gld. za melioracijski zaklad, za pokončavanje trtne uši 250 000 gld. (230.000 gld.), za brezobrestna posojila po trtni uši poškodovanim vinogradnikom 160.000 gld. (120.000 gld.) — Pravosodno ministerstvo 28,065.087 gld. (25,036.808 gld.) V tej svoti se proračunava mej drugim za zgradbo uradnega poslopja na Vranskem 10 800 gld., za uradno poslopje v Šoštanju 6 470 gld., za nakup in poprave vojašnice v Novem Mestu še 50.000 gld. — Najvišji računski dvor 176 600 gld. (175.200 gld.) — Pokojninski zaklad 22,898 800 gld. (22,378.650 gld.) — Podpore in dotacije 6,449 505 gld. (7,650.880 gld.) — Drž. dolg 170,553.910

gld. (168,137.859 gld.), in sicer obresti skupnega drž. dolga 95,973.852 gld.), obresti drž. dolga tostranske drž. polovice 69,517.755 gld. (66,669 256 gld.), odplačevanje drž. dolga 1,169 000 gld. — Uprava državnega dolga 650 190 gld. (666.490 gld.)

Dohodki: Posameznih poglavij ne kaže navajati, pač pa utegnejo marsikoga zanimati naslednje številke. Tako se proračunavajo dohodki zemljiškega davka v znesku 28,722,500, za leto 1897 so bili proračunjeni na 32,750.000: hišni davek 31,164.600 (33,357.000); dosedanja pridobnina 1,095.500 in se je znižala za 11,380.500; dosednji dohodniski davek 5,405.300 (za leto 1897 se je proračunavalo 32,303.000. Nasprotno pa se proračunava nova občna pridobnina na 15,239.600 gld., rentni davek v znesku 3,100.000, osebni dohodninski davek 15,634.400 goldinarjev.

Davek od žganja se proračunava na 33,800.000, od vina in mošta 5,400.000, od piva 37 milijonov, od mesa 7,200.000, od sladkorja 33,465.000, od rudninskega olja 7,300.000, od soli 221181.500, od tobaka 98,502.300, kolekovine 22,553 400, pristojbine 44,545.600, loterije 16,071.000, mitnice 1,036.600 itd.

Poleg tega pa se posebej proračunava za investicijski zaklad potrebsčine 29,179.780, pokritja 1.524.050 goldinarjev.

Finančni minister ni samo pojasnjeval podanih števil, oziral se je tudi v bodočnost in — obetal. To je sploh karakteristično za finančne ministre, da mnogo obetajo, ali, bolje rečeno, vse. Tudi finančni minister je vse obljubil, kar je kdo sploh kdaj zahteval. Obljubil je, da odpravi mitnice, proti katerim se kmetsko prebivalstvo po vsi pravici jako ostro pritožuje, napovedal je odpravo časniškega kolka in napovedal je tudi zvišanje uradniških plač, a vse je obljubil le kondicionelno. Tako je naznanil nove davke kot pogoj za zvišanje uradniških plač. Povedal je, da bo vlada zahtevala uvedenje znatnega transportnega davka, kar mora uničiti našo industrijo in kar bi inozemsko konkurenco silno utrdilo, in povedal je, da hoče vlada največjim siromakom podražiti potrebno živilo, sladkor, s katerim na Angleškem prešiče krmijo, ker je vsled avstrijskih premij na izvoz tam sladkor silno po ceni, dočim je pri nas jako drag.

Upati je, da drž. zbor ne dovoli novih davkov. To tudi treba ni. Naj vlada nekoliko štedi, zlasti pri vojaštvu in imela bo denarja dovolj na razpolago. Sicer pa kaže že površen pregled državnega proračuna, da za izpolnitev navedenih obljub novih davkov niti treba ni. Finančni minister je namreč dohodke nalašč dosti manj računal, kakor jih bo v resnici. Res, da je bilo v tem oziru treba velike previdnosti, ker smo na pragu novega davčnega sistema, toda o tem ni dvoma, da bo prebitek dosti večji, kakor je bil preračunjen, tako velik, da bi vlada z njim lahko izpolnila vse svoje obljube in povrh še pomagala posamičnim kronovinam, katere se vse brez izjeme nahajajo v najhujših finančnih kalami-

tetah, dočim država že ne ve, kaj bi z denarjem, kateri se staka v njenih blagajnicah.

Politični pregled.

Državni zbor. — Morda se razmere v našem parlamentu kaj zboljšajo, vsaj zatrjuje se, da bode opozicija v bodoče tirala dostojnejšo obstrukcijo. Vzlic temu zatrdilu je posl. Wolf v jedni zadnjih sej zalučal pravosodnemu ministru grofu Gleispachu psovko „Justizmörder“ v obraz. Stori ni državni zbor prav za prav še nič. Zdaj obravnava o podporah po ujmah in povodnjih oškodovanih okrajev. Tu gre tudi za koristi slovenskih kmetovalcev, za katere so se zavzeli naši poslanci. Nekaj država pač stori, a vse premalo. Birokracija pač nima pravega smisla, za potrebe ljudstva. Pri razpravi o teh podporah so poslanci raznih strank očitali vladi, da pri cenitvi škode postopa površno, pri razdelitvi podpor pa pristransko in svojevöljno. Drugi teden se začne tudi razprava o raznih predlogih, naj se obtoži ministerstvo. Razprava ima samo agitatoričen pomen, ker je v naprej zagotovljeno, da se predlogi odklonijo. V jedni zadnjih sej je finančni minister predložil državni proračun in ga obširno pojasnjeval. O proračunu govorimo na prvem mestu. Značilno za naše parlamentarne razmere je, da sta poslanca opat Treuinfels in grof Falkenheyn stavila predlog, naj se izvoli poseben odsek, nekak častni sod, kateri bo razsojal v slučaju razporov in kaznoval krive poslance. Povod temu predlogu je dal dvoboj grofa Badenija s posl. Wolfom.

Desnica in vlada — Razmerje mej desnico in vlado še vedno ni pojasnjeno. Zlasti nezadovoljui so slovenski, hrvatski in maloruski poslanci ter nemški klerikalci, ker se vlada nikakor neče izjaviti glede njih zahtev, dočim se je s Čehi in Poljaki že dogovorila in se v proračunu znatno ozirala na češke zahteve. Čehom ponuja tudi mesto češkega ministra. Z ozirom na nejasnost položaja so stranke, pripadajoče desnici, formulovale svoje najnujnejše zahteve. Tudi Slovanska krščanska narodna zveza je to stori-la in izjavila, da ostane v večini, če ta njene zahteve vzprejme kot svoje in da bode vlado podpirala, če ta njenim zahtevam administrativnim potom takoj ugodi. Položaj je še vedno popolnoma nejasen.

Sistiranje ustave. — Čedalje pogostejše se čuje zatrjevanje, da bo vlada sistirala ustavo, ako se jej ne posreči, razbiti obstrukcijo. Največja ovira sistiranju je državni osnovni zakon iz leta 1867., po katerem postane Ogerska neodvisna država, ako v Cislitvanski ni parlamenta. Poroča se da je ta ovira zdaj odstranjena. Cesar se je minole tedne mudil na ogerskem in se z madjarskimi politiki dogovoril, da ostane razmerje mej. Cislitvansko in Ogersko nedotaknjeno, tudi če se v Cislitvanski suspendira ustava. V ta namen hočejo Madjari premeniti svoj državni osnovni zakon. No če misli vlada da kaj opravi s sistiranjem ustave, naj le poskusi svojo srečo. Solferino in Kraljevi gradec pričata, kam pripelje državo absolutizem.

Nemška katoliška ljudska stranka je v silnih škripcih, ker so jej nemški nacijonanci za petami. Nacijonalizem razburja tudi kraje, katera zastopa nemška katoliška ljudska stranka in ta razburjenost škoduje stranki še zlasti zategadelj, ker se je zvezala s Slovani proti obstrukcionalistom. Da se stranka kolikor možno ubrani svojih nasprotnikov, je sprožila predlog, naj državni zbor sklene zakon, s katerim se ustvari okvir, ki ga naj dežeini zbori popolne. Čeki in Poljaki so se izrekli proti temu predlogu, vsled česar se je bati, da pride v desnici do krize.